

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
KULTÚRATUDOMÁNYI, PEDAGÓGUSKÉPZŐ ÉS VIDÉKFEJLESZTÉSI
KAR
GYÓGYPEDAGÓGIA ALAPSZAK

Küzdelem az elfogadásért Inkluzivitás megfigyelése egy sport club életébe

Készítette:
Csete Margit
gyógypedagógiai szak, alapképzés

Témavezető
Dr. Vámosiné Dr. Rovó Gyöngyvér
egyetemi docens

Tartalom

1. Bevezetés	2
1.1.Téma választás indoklása	3
2. Szakirodalmi háttér bemutatása	4
2.1 Fogalmi meghatározások	4
2.2. Mozgásfejlődés szakaszai	9
2.3. Integrált és inkluzív nevelés	12
2.4. Történeti háttér.....	14
2.5. Magyarország helyzete a speciális sportok területén.....	15
/MSOSZ/	15
3. A kutatás bemutatása	17
3.1 A kutatás hipotézisei, célkitűzései.....	17
3.2 Kutatás módszertana.....	18
3.3 Kutatási helyszínek bemutatása	18
3.4 Kutatás résztvevői	19
3.5 Kutatási eszköz bemutatása	20
3.6 A kutatás eredményeinek ismertetése.....	21
3.7 Kutatási kérdések megválaszolása	29
4.Összegzés	31
4.1 Fejlesztési lehetőségek.....	35
Szakirodalom.....	36
Webes források:	37

1. Bevezetés

Dolgozatomban bemutatom az inkluzív nevelés jelentőségét- fontosságát a sport területén. Kiemelve a bajai sportegyesület keretein belül. Rávilágítok a mindennapos mozgás jelentőségre. Vizsgálom, hogy a sajátos nevelést igénylő gyermekek jelenléte megváltoztatja-e a szülői, edzői, sportolói attitűdöt. A dolgozat aktualitását mi sem bizonyítja jobban, mint az utóbbi években rohamosan megnövekedő sajátos nevelést igénylő gyermekek száma. A Központi Statisztikai Hivatal (KSH) adatai alapján a 2021/2022-es tanévben a SNI -vel küzdő gyermekek száma 92,8 ezerrel 97,3 ezerre nőtt. A SNI-vel diagnosztizált gyermekek száma évről évre növekszik, de ekkora emelkedés még egyik évben sem volt ilyen mértékű. A tények tekintetében fontosnak tartom a sportban tevékenykedő szakemberek bátorítását, hogy munkájuk ne csak a többségi sportolókkal való foglalkozásra korlátozódjon. A kevésbé aktív rétegek megszólítása, melyhez elengedhetetlenek a szakszerű továbbképzések. A probléma fontosságára rávilágítottak Rizzo és munkatársai, mely szerint megállapították, hogy az edzői társadalom kevesebb, mint a felének van tapasztalata sajátos nevelést igénylő gyermekekkel. (Adam R. Nicholls, 2022).

Napjainkban a sportegyesületbe érkező gyerekeknek szinte mindegyikének probléma van a mozgás fejlődésével, amelyhez nem segít hozzá a mai rohanó világ. A szülőknek kevesebb idejük van a gyermekükkel közösen eltöltött minőségi időre, amit régebben a játszótéren való játékokra, közös kirándulásokra fordítottak. Pedig a rendszeres mozgás hatással van egészségünkre és kihat a betegségek megelőzésére. A rendszeres testmozgás csökkentheti a szív- és érrendszeri betegségeket, a cukorbetegséget, a vastagbél- és a depresszió kialakulásának kockázatát. A mozgás velünk született szükségleteink közé tartozik akár az étkezés. Rendszeresen végzett sportolási tevékenység fontos szerepet tölt be a gyermekek életében. A mozgás jótékony hatásai kihatnak az izom, csontozat idegrendszer fejlődésére. A testedzés testünkbe örömet nyújtó hormonokat, endorfinokat termel, amely hozzájárul közérzetünk javulásához, serkenti a kreativitást, teljesítőképességet, hozzájárul a társas kapcsolatokhoz, kielégíti a gyermekek játék

igényét. Csökkentheti az iskola okozta stresszt, fokozza a fizikai teljesítő képességet, segít megbirkózni a meglévő lelki feszültségekkel, egyben növeli az önbizalmat. Segíthet a kognitív képességek hanyatlása ellen, fokozza az agyi teljesítmény protein szintjét, ami a gondolkodásban és tanulásban segít. Fejleszti a memóriát, mert a leizzadás során a hippocamusban megnő a memóriáért és a tanulásért felelős sejtek száma. Rövidebb edzések is már hozzásegíthetnek a függőségektől való megszabaduláshoz mivel az agy ekkor dopamint bocsájt ki, ez a hormon termelődik a káros szenvedélyek következtében, mint például a drog és alkohol fogyasztása. A mozgás segít visszaállítani a test biológiai óráját, ami, hozzásegít a minőségi alváshoz mely elengedhetetlen a szervezett számára. (Bubnis, 2020).

A dolgozatom elméleti részében elsőként a fogalmak tisztázásával foglalkozom. A legújabb kutatások bizonyítják, hogy az attitűd alakulását befolyásolják a környezeti tényezők, az együttnevelés, és a személyes tapasztalatok. Az inklúzió, mint az együttnevelés egyik formája, lehetővé teszi a másság elfogadásának elősegítését. A mozgásfejlesztés szempontjából fontos kiemelni, hogy minden gyermeknek ugyanolyan szüksége a mozgás lehetőségének megteremtése. Különböző szintereken valósulhat meg, melyben szerepet kap a sportolási lehetőség is. Itt sikerélményekhez juthatnak olyan SNI-s tanulók is, akik esetleg más területeken nem tudnának sikerhez jutni. Rövid említést teszek a dolgozat további részében a Judo sport kialakulásáról, Magyarországi helyzetéről. A dolgozat következő részében bemutatom a kutatási területet, és a kutatás résztvevőit. Ezt követően az alkalmazott kutatási eljárások eredményeit írom le, majd a hipotézisekre adok válaszokat.

1.1.Téma választás indoklása

A fogyatékkal élő gyerekekkel, először, nyolc évvel ezelőtt találkoztam egy nemzetközi versenyen. Addig számomra semleges volt jelenlétük. Ekkor érintettek meg érzelmileg, határoztam el, hogy életem következő szakaszában velük szeretnék foglalkozni. Tettem ezt úgy, hogy edzői minősítem után gyógypedagógiai asszisztensként kezdetem el dolgozni a Bajai Egységes Gyógypedagógiai és

Módszertani Intézményben, majd megkezdtem tanulmányaimat a gyógypedagógia területén a támogatói közeg hatására.

Munkám közben felismertem, hogy a fogyatékossgal élő gyermekek számára is ugyanolyan fontos a mindennapos mozgás. Úgy ítélt meg, hogy iskolám tanulói közül sportolásra alkalmas és tehetséges gyermekekkel tudnék foglalkozni az egyesületben, megismertetni velük a judo sportágot. Két speciális igényű gyermek kiválóan alkalmazkodott, az egyesületben folyó munkához, és a közösséghez. Beilleszkedésük és elfogadásuk a többségi gyermekek részéről, zökkenőmentesen zajlott le. Ezt a folyamatot végig kísérve gondoltam arra, hogy a témát komolyabban elkezdem kutatni. A sportegyesületben keresem a válaszokat a felmerülő kérdéseimre, - ahol negyven éve sportolok, és edzői tevékenységemet gyakorlom. A bekövetkezett változásokra, melyeket, a középsúlyos fogyatékos sportolók jelenléte váltott ki a többségi sportolók, edzők, körében.

2. Szakirodalmi háttér bemutatása

2.1 Fogalmi meghatározások

A következő bekezdésben a kutatásomhoz kapcsolható fogalmi meghatározásokat írom le.

Sajátos nevelési igényű gyermek

A „sajátos nevelési igényű” SNI gyermekek fogalma először az 1993.évi LXXIX közoktatási törvényben jelent meg, ami a 2003. évi LXI közoktatási törvényben változott először, majd a jelenleg érvényben lévő 2011.évi CXC. törvényben pontosítottak, bővítettek.

Az 2011. évi CXC törvény a nemzeti köznevelésről 4.§ 13. bekezdése szerint „kiemelt figyelmet igénylő gyermek, tanuló: különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló: a sajátos nevelési igényű, gyermek tanuló, a beilleszkedési, tanulási, magatartási. Nehézséggel küzdő gyermek, tanuló, a kiemelten tehetséges gyermek, tanuló, a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerin a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek, tanuló, tartós gyógykezelés alatt álló gyermek tanuló”

2011.évi CXCV. törvény 4§ 25. bekezdésében a sajátos nevelést igénylő gyermek meghatározása így szerepel. „sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi (látási, hallási), értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd, „

Magyarországon 2013.évi LXXIV. törvény 1.§ - a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998.évi XXVI törvény módosítása alapján, fogyatékossgal élők definíciója következő: „az a személy, aki tartósan vagy véglegesen olyan érzékszervi, kommunikációs, fizikai, értelmi, pszicho szociális károsodással – illetve ezek bármilyen halmozódásával – él, amely a környezeti, társadalmi és egyéb jelentős akadályokkal kölcsönhatásban a hatékony és másokkal egyenlő társadalmi részvételét korlátozza vagy gátolja”

Értelmi akadályozottság fogalma: Magyarországon több változtatáson ment keresztül, a gyógypedagógia két nagy csoportra osztja.

Tanulásban akadályozott enyhe értelmi akadályozott gyermek 55-50 és 70 közötti IQ esetén BNO F70. Azok, akik tanulási nehézséget, funkció képesség zavart mutatnak, genetikai, idegrendszeri vagy kedvezőtlen környezeti hatások miatt.

Középsúlyos értelmileg akadályozott gyermek:35-40 és 50-55közötti IQ esetében BNO F71. Azok a gyermekek, akik idegrendszeri fejlődésben elmaradást mutatnak, örökletes és/vagy környezeti hatások miatt. Ezáltal értelmi képességük alacsonyabb a népesség átlagától. Születésüktől kezdve így önálló életvezetésük akadályozott, mely befolyásolja fejlődésüket, a szociális kapcsolataikat. (Czeizel,1978).

A 2003-as köznevelési törvény egyértelműen már sajátos nevelésű igényű gyermekek közé sorolja. Az autizmus spektrumzavar rendkívül sokféle, változékony fejlődési mintázatában mutatkozik, erre utal a spektrum kifejezés. Az autizmusra jellemző, a rugalmatlan viselkedés, sajátos kommunikáció, rugalmatlana szociális interakciók. Az említett tünetek egyike már óvodás kor előtt megjelenik. Szokatlan viselkedés mintázatok vagy teljes hiánya, kerülhetnek előtérbe, mely függhet a gyermek életkorától, szociális környezetétől, és nem utolsósorban fejlesztési ellátástól. Az autizmus spektrum zavar egy átható fejlődési

zavar. A megnevezésbe több eltérő állapottól függő diagnózis tartozik; gyermekkori autizmus, nem meghatározott pervazív zavar, Asperger szindróma. (Balázs, 1999).

Értelmi akadályozottságot befolyásoló tényezők: az egymás utáni és párhuzamosan bekövetkező károsodások, amelyek egymásra hatnak. Ettől függetlenül, ebben a kapcsolattal megvan a pozitív változásokra való lehetőség is. A harmadik fontos tényező, amely elmozdíthatja a mérleget pozitív és negatív irányba nem más, mint a környezet. Ilyen a szülői beállítódás, attitűd - túl féltés, reményvesztettség, gyermek szükségleteinek meg nem értése és szociális környezet. A hetvenes években megjelent korai gyógypedagógiai segítségnyújtás jelentősen megváltoztatta a hazai nézeteket a fogyatékkal élőkről. Pozitív változások érhetők el, ha a gyermeknek megfelelő mélységi kapcsolata van az anyával, fejlesztést elő segítő légkör veszi körül. Ez által csökken a gyermek elutasítása a mozgásra, ami csökkenti szorongásait, motivátlanságát. (Csiky, 2005).

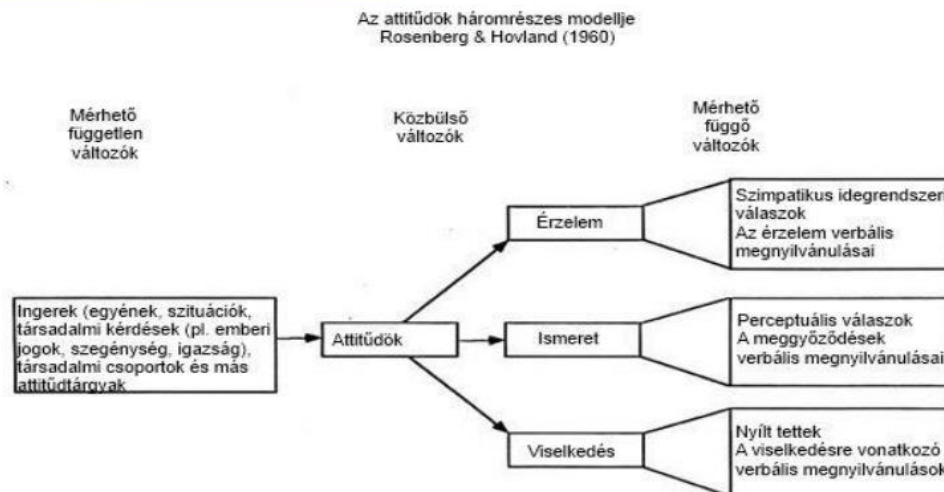
Intelligencia

A pszichológiának sokat vitatott fontos témája, az intelligencia. A szó jelentősége XX. sz. elején megjelenő rohamosan fejlődő gazdasági tényezői tette még fontosabbá az intelligenciakérdést. Binet tesztjével indult terjedni a pszichológiának egy teljesen külön ága mellyel közelebb kerültek az egyén intelligencia megismeréséhez. Nélkülözhetetlenné vált a szó definiálása. Mivel képességnek definiálták az intelligenciát, felmerült a kérdés, hogy átfogó vagy részképességről van-e szó. A fogalmát, típusait sokan kutatták és többféle képen határozták meg. A legtöbb meghatározásban közös, az intelligencia a régi ismeretek alkalmazása az új helyzetekben gondolati és praktikus feladatok megoldása. Egy összetett képesség megnyilvánulásai, amit a környezettel való kapcsolat megteremtése segít elő. (Ilyés, 1978). Az intelligencia az életkorhoz elvárt szellemi képesség esetleges elmaradását méri. A hiányt az intelligencia deficittel fejezi ki. Az intelligencia hiány lehet általános mely minden mért teljesítményben megmutatkozik, lehet részleges, amikor csak néhány teljesítmény marad el, illetve lehet veleszületett vagy okozati. (Szakács, 1978). Az intelligencia mérésére ma leggyakrabban használt módszer a WISC IV, mely rész területek mérésére is alkalmas módszer. A különböző területek eredményei alapján lehet megítélni a

gyermek képességprofiljában az egyéni eltéréseket. A végső eredményt az összesített teszt érték adja. (Lányiné, 2012). Egy minden kiterjedő mérési eljárás következményeként, fogalma a következő: „Az intelligencia egy általános mentális képesség, amely magába foglalja a következtetést, a tervezést, a problémamegoldást, absztrakt gondolkodást, komplex gondolatok megértését, a gyors tanulást és a tapasztalatokból tanulás képességét.” (Schalock és mtsai, 2006, 51.; idézi Lányiné, 2012, p. 108).

Attitűd

A fogyatékossgot megítélő társadalom egyik legfontosabb tényezője a két csoport kapcsolata. Az elfogadásba nagy jelentőséggel bírnak, a társadalom tudatában meglévő elképzelések a fogyatékossgáról. Minél közelebbi társadalmi viszony áll fent a két tényező között, és ezáltal nagyobb ismerettel rendelkezik annál pozitívabb a megítélés (Ilyés & Erdősi, 1986). Kutatások alapján bebizonyított, hogy az attitűd függ a kulturális tényezőktől. Illetve pozitívabb attitűd jelenik meg a nők személyében, közeli családtag barát érintettsége estében, film, felvilágosító előadás után. (Bossaert, 2011). A vizsgálatok bebizonyították az érzékenyítő programok jelentőségét, mely pozitív irányba mozdíthatja el a szellemi beállítódást. A fogyatékossggal szembeni elfogadás, a társadalom mozgató rugója. Mely tapasztalatok, ismeretek által alakul ki, ami hatást gyakorol az egyén reakciójára. (Allport, 1935). A szociálpszichológia a kognitív folyamatok kutatásában kiemelten foglalkozik, az attitűd fogalmával. Az „attitűd „latin *apatitude* szóból ered, aminek a jelentése valamire alkalmasságot, készenlétet, mentális állapotot jelent. (Géczi, 2002). Fontos szerepet játszik a mindennapi életben e-tulajdonság nélkül képtelenek lennénk megfelelően reagálni bizonyos eseményekre, döntéseket hozni, illetve nem tudnánk értelmezni kapcsolatainkat. (Hogg & Vaughan, 2011). Egy olyan multidimenziós fogalomként definiálja, amely szerint „az attitűd egy olyan érzellemmel terhelt gondolat, amelynek révén az ember hajlandó bizonyos szociális helyzetek kapcsán a lehetséges lépések egy részét megtenni”. (Triandis, 1971). Ez a meghatározás három komponenst foglal magában: a kognitív ismereteket, a hozzá tartozó érzelmet, amely az affektív komponens, és a megtörténésre való hajlandóságot, amely a viselkedés komponens. (Rosenberg & Hovland, 1960). A szakirodalom legtöbbször az attitűdöt három részre osztja, mely az 1.sz. ábrán jól kirajzolódik. (Rosenberg & Hovland, 1960)

1.ábra Rosenberg & Hovland háromrészes attitűdmodellje

(Forrás: Rosenberg és Hovland, 1960, idézi: Fishbein és Ajzen, 1975. 340. o.)

Ebből az következtethető, hogy az attitűd, mint érzelmi viszonyulás tartós lehet a szociális kötődésben. Glasman és Albarracín 2006-ban végzett kutatásaiban az attitűdre való hatásokkal foglalkozott. Arra a következtetésre jutottak, hogy a jelenlegi attitűdből származó későbbi viselkedés akkor lesz tartós, ha kapcsolatban lévőek motiváltak, gondolkodnak az őket ért élményről és az érintett személyről. Viselkedésük megváltozhat ismeretük alapján pozitív vagy negatív irányba. Az attitűd, viselkedések közötti összefüggés. (Glasman & Albarracín, 2006). Az attitűd kibontakozását erősítheti személyes kapcsolat, amely által könnyebben felidézhető lesz. A kapcsolat mélysége a kialakult attitűd erőssége kihat a későbbi viselkedésre. Az attitűdmérésnél számolni kell az idővel és ennek hatásaival. Minél több idő telik el egy esemény akár érzékenyítés között annál több nem várt eseményre fog kihatni, ami megváltoztathatja az attitűd kialakulását, amely kihat az egyén személyiség béli változásaira. (Nguyen, 2001).

Integrálás

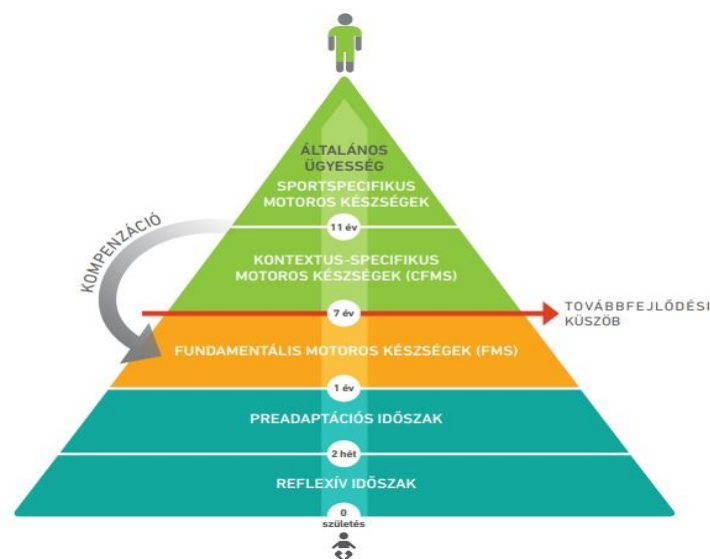
Az integráció egy egységbe való beleolvadást jelöli. A speciális igényű gyermekek, fiatalok beillesztését jelenti a többségi közösségbe. (Evans, 2005).

Inklúzió

Inklúzió az idegen szavak szótárában: egyszerű meghatározásban, befoglaló, befogadó. Az inkluzív oktatás a speciális igényű tanulók befogadása, igényeiket figyelembe vevő nevelését jelenti. Forrás: Idegen szavak szótára <https://rb.gy/m3e4p3> letöltés:(2024.01.23.)

2.2. Mozgásfejlődés szakaszai

A fejezetben a mozgásfejlődési mintázatokat mutatom be, mely rávilágít a sajátos nevelésű gyermekek mozgástanításánál felmerülő problémákra, melyet figyelembe kell venni. A mozgás az élet alapeleme. Már a születés pillanatában megjelenő reflex mozgások olyan információkkal szolgálnak, amelyből következtetéseket tudunk levonni a gyermek egészségügyi és idegrendszeri állapotáról. A 2.sz. ábrán látható piramis jól mutatja, a születés pillanatától egymásra épülő mozgásfejlődési folyamatot, mely egyéni ütemben fejlődik. Ezt a fejlődési folyamatot Clark és Metcalfe az alábbi piramissal ábrázolja.

2.ábra: A motoros képességek fejlődésének hegye
(Clark & Metcalfe, 2002)

A mozgás fejlődése függ az egyén genetikai adottságától és a környezeti ráhatásoktól. Ha akadályozottság következik be a mozgás fejlődés bármely szakaszában, akkor tovább fejlődési küszöb alakulhat ki. Ebben az esetben vissza

kell nyúlni az elakadást előidéző mozgásfejlődési szakaszhoz. Az elmaradás korrigálására Csányi és Révész oktatási és módszertani szempontjai kiválóan alkalmazhatók, (Csányi & Révész, 2015) mely módszertant a judo is alkalmazza.

Négy fontos alapszabálya van:

1. Játékos cselekvéstanulás;
2. Pozitív visszaható oktatási és nevelési környezet;
3. Kreativitásra, együttműködésre épülő edzéstervezés;
4. Kihívás elé állítás, ezáltal pozitív élményszerzés lehetőségének biztosítása.

(Bronyai, Kókai és Csányi 2016)

A rendszeres sportolás, amely kihat a kognitív képességekre, kiválóan alkalmas a szociális kapcsolatok javítására is. Ennek fontossága, sokoldalúsága szinte elengedhetetlen a mindennapi életben, nagy hatást gyakorol a személyiség pozitív irányba való változásaira, amelyek szociális, értelmi, testi képességi szintől függetlenül bekövetkeznek. Széleskörű differenciálási lehetőségei mind az egyéni, mind a csoportos fejlesztések alkalmával kihasználhatók. Eszköze lehet az integrálásnak, inkluzivitásnak, amelyet érzékenyítő programok segítségével is létrehozhatunk. A fent említett pozitív hatások még kiemelkedőbbek, ha megfelelő támogatói közegben történik. (Dorogi, 2012). A mozgásfejlődés, a mozgás minták és mozgásszabályozások párhuzamosan fejlődnek az életkor előrehaladtával. Az életkori átlagtól való eltérés későbbi tanulási nehézségekre utalhat. A mozgás fejlődésre kihat a környezet, amelyben a gyermek fejlődik, mivel a gyermek és környezete folytonos kölcsönhatásban van. (Farmosi, 1991). Az értelmileg akadályozottak mozgásfejlődése széles spektrumon mozog, különböző mozgásvariánsi nehézségekkel. Mozgásuk jellemzői: meglassult testre vonatkozó és motoros képesség, ritmikai és dinamikai szegénységek, térítájékozódási zavarok, koordinációs, egyensúlyzavarok, általános ügyetlenség, mozgásos éretlenség, testi éretlenség aránytalanság. (Barthel, 2005). A 2. ábrán megfigyelhetők a motoros mozgás fejlődés szakaszai. A tipikus fejlődésre jellemző, hogy minden a megfelelő korban megfelelő időben alakul ki. Mozgás készségünk egy egész életen át tartó alkalmazkodó folyamat. A fundamentális időszak végére a gyermek magabiztosan használja azokat az alapvető mozgásokat, melyek elengedhetetlenek a következő szintre való lépéshez. A fundamentális mozgáskészségek az alapvető mozgáskészségeket jelentik. Első a bevezető szakasz a helyváltoztatáshoz

szükséges egy bizonyos ponttól való elmozdulást jelent, ezeket nevezzük lokomotoros mozgáskészségeknek, amelyek koordinálatlan kúszások, mászások, járások futások. A második az elemi szakasz a helyzetváltoztató készségek koordinációja stabilizálódik, gravitáció legyőzéséhez szükséges tolások, húzások irányváltások egyensúlyozások, alkalmazása. Harmadik, az érett szakasz, itt beszélhetünk manipulatív mozgásról, mint a finommotoros, nagymotoros mozgások és a manipulációs mozgások. Az előző két szakaszban megtanult mozgásokat a környezeti feltételnek megfelelően tudja alkalmazni, mint rúgás, ütés dobás gurítás. (Csányi & Révész, 2015). A mozgások megtanulása három szinten következik be. Első szinten a gyermek figyelme a mozgás egészére fókuszál ezáltal a pontatlan szabálytalan kivitelezés jellemzi. A második szakasz a gyakorló, felfedezi a mozgás elemeit, megérti összefüggéseit. Elkezd alkalmazni, különböző helyzetekben további finomításokat kezd használni. A harmadik szint fejlett, a mozgást teljesen megérti, felismeri az ok-okozati tényezőket. Mozgása önálló, egyéni technikája tökéletes. A gyermek mozgásfejlettsége további fejlesztésre alkalmassá válik. (Gallahue & Cleland-Donnelly, 2003). A nem megfelelő mozgásfejlődést több szempont alapján csoportosíthatjuk: anatómiai, neuropszichológiai, gyógypedagógiai. Sajátos nevelést igénylők esetében előfordul, hogy a mozgás fejlődés tekintetében nem mutatkoznak komoly eltérések. Az atipikus mozgásfejlődés jelei a következő területeken felismerhetők. Megfigyelhetők az általános mozgás megkésettség a normál ütemben fejlődőkhöz képest. Az élet első szakaszában mozgás-kivitelezési szabályozási problémák. A primitív reflexek fennmaradnak rosszul integrálódnak. Ezek gátolják a tovább fejlődést, akadályozások alakulnak ki a magasabb szerveződésekhez, melyek kihatnak a kognitív képesség fejlődésére. Két testfél közötti koordinációs problémák jelentkezhettek, amely a járás, futás esetében is megmutatkozik. A finommotorikában is hátrányba kerülnek, manipulációs mozgások területén, mint például az írás, és információ feldolgozási problémák is jelentkezhettek. Rövid távú motoros memória rendellenessége kihat a mozgástanulásra, nehézségekbe ütközik az információ tárolásba, előhívásba. Figyelem koncentrációja eltérő, ezáltal az információ feldolgozása lassabb lesz a reakció idő és mozgás válasz kivitelezésbe. Cselekvés tervezéses irányításban, ami befolyásolja a térorientációs testközépvonal kereszteződését, zavar és bizonytalansága áll fent. Izom tónusszabályozás nehézségek jelennek meg, mellette a vesztibuláris, taktilis,

kinesztetikus észlelés túl- és alulérzékelés formájában mutatkozik meg. A felsorolt jellemzők összessége nem egyben figyelhető meg, inkább különböző variációkban jelentkeznek. (Sugdeb & Wade, 2013).

2.3. Integrált és inkluzív nevelés

A nevelésben és oktatásban szoros összefüggésben van az esélyegyenlőség lehetőségével az integrálás. Az integráció nem csak pusztán együttlétet tesz lehetővé, hanem biztosítja a közös játékot, nevelést, tanulást és kölcsönös kommunikációt. Az egymáshoz való alkalmazkodáshoz mindkét fél részéről három alappillért kell megvalósulnia. Az első az asszimiláció: a sajátos nevelést igénylőnek kell alkalmazkodnia, a többségi szabályokat elfogadni, betartani. Második lépésben a többségi környezet alkalmazkodó képességére támaszkodik. Harmadik lépésben jelenik meg az adaptáció, amikor mindkét fél elfogadja egymást és kölcsönösen alkalmazkodik egymáshoz (Evans, 1996). Boutot & Bryant (2005) úgy vélik, akkor következik be a sikeres integráció, ha a többségi közösség felismeri, kapcsolatot vesz fel a sajátos nevelést igénylő társukkal. Jól érzik magukat a közösen eltöltött programokban, és a csoport teljes értékű tagjának tekintik.

Tetler szerint „az inklúzió az attitűdökről és a közös felelősségekről szól” (Tetler, 2006). E szerint a befogadó közösség, jelen esetben az egyesületi gyermekek elfogadása, attitűdje befolyásolhatja az atipikusan fejlődő gyermek szociális integrációjának eredményét. Az inklúzióban a közeg van középpontba, azt kell olyan formába működtetni, hogy befogadó támogató legyen. (Hinz, & Schiffer, 2008). A társadalom támogatja minden tagját, akinek speciális szükségletei azt megkívánják. Konceptiója, hogy nem a problémákat, különbségeket kell figyelembe venni, hanem a nevelés részeként kezeli. Minden ember az együtt élésre törekszik, így a fogyatékossgal élő személy is. (Lynas, 2009). Sok szülő aggodalmát fejezi ki az együtt neveléssel kapcsolatban, mégis bízik abban, hogy vannak közösségek, amelyek lehetőséget biztosítanak az inklúciónak, megtanulják kezelni kapcsolataikat. (Monchy, 2004).

Az inkluzív nevelés speciális igény, melynek központjában nem a személy maga, hanem a közösség, mint rendszer van jelen. (Papp, 2004). Az egyesület életében, a sikeres integráció alapja a közös szabályok megalkotása és betartása, mindkét fél

részeről. Pedagógiai, nevelői és edzői tevékenységem céljaként határoztam meg a SNI-s gyermekekkel való foglalkozást, fejlesztést, egyéni kitörések, sikerek, lehetőségek biztosítását és ezzel együtt az inklúzió megteremtését. A sport eszköze lehet a nevelésnek, hisz mindenki számára elérhető, független a társadalmi-, szociális-, értelmi szinttől. Hozzá segít az egészség megőrzéshez, személyiség fejlesztéshez, közösség építéshez, társadalmi integrációhoz. A sport, a mozgás alappillére az egészséges életmód kialakításának. (Gita, 2005). Ennek kialakításában nélkülözhetetlen kulcsszerepe van a sportszakembereknek. A hazai edzőképzés terén elengedhetetlen a képzések korszerűsítése, a körülöttünk lévő országok eredményeit figyelembe véve. Szemelőt tartva a kor igényeit, és a rohamosan növekvő sajátos nevelést igénylő gyermekek számát. (Révész, 2007). A sport íratlan szabályrendszerébe megfelelően beilleszthetők a bármely fogyatékkal rendelkező személyek. Ez által ideálisan alkalmazható az integrálásra, amiből az idő előre haladtával alakulhat ki az inkluzivitás. A fentieket figyelembe véve és tapasztalatok szerint, a szakmai képzést új alapokra kell helyezni (Gita, 2005). A meglévő sport szakemberek ismeret hiány miatt nehezen kezdik el a közös munkát egy sajátos nevelést igénylő sportolni vágyóval. A sportszakemberi tudás bővítésével, határaik, szorongásaik átlépése után tágul ki edzői tevékenységük, amely hozzá segít az inkluzív neveléshez. A nevelés hozzásegíti a sportolót az egészséges életmód kialakításához, amely kihat a kognitív és motoros funkciók, térirány és kineziológiai fejlődésére. Esetünkben judo alapmozgás formái kiváló lehetőségeket nyújtanak a fiatal korosztály fejlesztésére és biztosítják a speciális igényű sportolók zökkenő mentes egyéni fejlődésének lehetőségeit. A későbbi tudatos összetett mozgásformák tanulása mellett nagy figyelmet kapnak a motiváció és az attitűd pozitív irányú tudatos fejlesztésére. A bekövetkezett pozitív hatások megjelennek a szociális, kommunikációs, kognitív képességek, területén. Magasabb szintű motiváció, és ok-okozati összefüggések felismerésének képessége figyelhető meg a sajátos nevelési igényű gyermekeknél. A fizikai kondíció fejlődése, az állóképesség növekedése, és az alkalmazkodó képesség nagyfokú pozitív irányban történő elmozdulása, a sportegyesület és a csoport kohézió nélkül nem jöhetett volna létre.

Céлом megismertetni, elfogadtatni környezetemmel, a fogyatékkal élő embereket és a felszínre hozni a bennük rejlő értékeket, lehetőséget, hogy könnyebb

legyen számukra a társadalomba való beilleszkedés, és ők is hasznos részévé váljanak életközösségüknek.

2.4. Történeti háttér

A következő részben bemutatom, a judo szó jelentését, és mint sportot annak keletkezését kialakulását, történeti háttérét. Fontosnak érzem a judo sport megismerését, hisz szellemisége segít az inkluzív nevelésben, és átfogó mozgásfejlesztése beilleszthető a fogyatékkal élők számára.

A judo japán eredetű szó, a harcművészet megalakítója Dr. Jigoro Kano (1860-1938). Judo szó jelentése lágy-út művészet. A „ju” jelentése természetesnek lenni, „do” utat - viszonyt egy tökéletes módszer, amely megmutatja a megfelelő utat. Kano a kor önvédelmi iskoláiból vette át ismereteit, de tette mindezt úgy, hogy kihagyta belőle a szükségtelen és testi épségre veszélyes elemeket. Fontosnak tartotta a testi képzés mellett a szellemi képesség fejlesztését. (Nagy,2000). A judo lágyága teszi lehetővé, hogy a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztésére alkalmas legyen. Nincs benne drasztikus mozgás kivitelezés, ütés-rúgás, helyette mozgás koncepciók rendszerét használja és közben a tudatos energia befektetésre koncentrál. Használja a térben való tudatos mozgást, megfelelő erő befektetését, keresi a kapcsolódási lehetőséget a testének részei között, társaival, és sporteszközökkel. E viszony megkívánja az egymás iránti kölcsönös tiszteletet. (Kano, Jigoro (é. n.): Kodokan judo. Kodansha International Ltd.) A judo a budo harcművészetek közé tartozik. A „bu” harcot jelent a „do” utat összefoglalva „a harcos útja” ennek tekintetében fontos szempont az akarati erkölcsi tényezők fejlesztése. A japánban a „do” írásjel szerkezete konfliktus feloldásra utal. A budo harcművészet nem az, amit sokan hisznek, hogy az erőszak kivitelezése a cél, ellenkezőleg, a konfliktus feloldása. Számos szabályrendszernek kell megfelelni a tanítványoknak, melyek a japán kultúrából adódnak. A hierarchia elfogadása, engedelmesség, alkalmazkodás, szabálykövető magatartás, amelyek a mindennapi élet részeit kellene, hogy képezzék. A Judo, mint a budo sportágak többsége megkíván egy életmódot, melyben akarati, erkölcsi, jellembeli tulajdonságok elengedhetetlenek, amely a személyiségjegyek pozitív változását eredményezhetik. Kölcsönös tisztelet az alapja az együtt gyakorlásnak. (Watakushi, 1999). A budo szabályok teszik a környezetet alkalmassá a másság elfogadására, ez által lesz

környezetünk a tanítónk. A judo sport rendszere alkalmas akár a kisóvódásoktól az általános iskolás gyermekek fundamentális mozgások fejlesztésére. Variációk kimeríthetetlen tárháza hozzásegíti az alapkészségek, később pedig a sport specifikus készségek elsajátítását. (Boronyai, 2016). Az alap mozgás műveltséghez tartozik hozzá az egész testet érintő védelem. Hangsúlyt fektetve a fej védelmére, nyaki, hát izmok erősítésére, gerinc megóvására, húzások tolasok alkalmával megjelenő felelősség vállalásra a társ érdekében. Súlypont áthelyezéskor a testséma térérzékelése kivitelezhető aktívan és passzívan. Egyénileg és párban mozgáskoordináció, finommotorika és egyensúly javító gyakorlatok eszközzel is végezhetők. A sportágban az alap mozgások után elsőként megjelenő testvédelmét szolgáló gurulások, esések, tompítások edzés közben az elején, mint akkomodáció keresés a helyzetnek megfelelően, a gyakorlásoknak köszönhetően asszimilálódik, kiterjed, funkcionálisan adaptálódik a minden napokban. (Vass, 2019).

2.5. Magyarország helyzete a speciális sportok területén [/MSOSZ/](#)

A Speciális Olympics International S.O.I., az értelmileg akadályozottak nemzetközi sport szervezete 1968 jött létre Washington D.C-ben. Az amerikai mozgalom mintájára, Magyarországon 1989-ben ismerték el jogerősen a Magyar Speciális Olimpiai Szövetséget. Napjainkban sokan a Magyar Paralimpiai Bizottsággal azonosítják, pedig a két szervezet csak céljaiban azonosak, versenyzőiket tekintve nem azonos fogyatékkal rendelkező sportolók tartoznak a mozgalomhoz. A Nemzetközi Olimpiai bizottság 1988.-ban ismerte el hivatalosan az MSOSZ-t és engedélyezte, hogy nevében viselheti az olimpia kifejezést. Célja, hogy a nyolcévesnél idősebb értelmileg akadályozottsággal élő emberek számára sportolási és versenyzési lehetőséget biztosítson az olimpiai sportágakban. Alapelve, hogy a speciális nevelést igénylő emberek is képesek megfelelő segítséggel tanulni a szabadidős tevékenységekben, így a sportban is. A versenyek megrendezésében gyógypedagógus, a sport szakemberei, szülők, önkéntesek egyaránt jelen vannak. Nélkülük nem lehetne megteremteni azt a légkört, amelyet egy-egy Speciális Olimpiai verseny lebonyolítása igényel. A szövetség tagjai száma a hazai viszonylatban ismert értelmileg akadályozottak számához képest elenyésző, mégis kiválóan szerepeltek a 2023-as Berlini Speciális Olimpián. A sport

rendezvényen részt vett 126 országból 6500 sportoló, 3000 edző és kíséző személyzet, 18000 önkéntes, 9000 családtag, 330000 néző. A Magyar Speciális Olimpia Szövetség 77 sportolója képviselte Magyarországot a játékokon. 32 aranyérmes, 26 ezüstérmes, 16 bronzérmes és számtalan értékes pont szerző helyezést szerzett a Berlini Speciális Olimpia Nyári Világjátékokon. Melyen a Mogyi Bajai Judo Club versenyzője Olasz Krisztina tanítványom korosztályában, súlycsoportjában második helyen végzett. (specialolympicshungary) A szövetség háromféle sporttevékenységet különít el: hivatalos sportágakból 12 szerepel nemzeti programban. Bemutató sport tevékenységből hatott. Populáris versenyzési lehetőséget, ami nemzeten belüli sporttevékenységeknek biztosít lehetőséget. A sportolók divíziókba vannak sorolva, sportáganként különböző szabályok meghatározásával. A sportági szabályok alapjai megegyeznek a többségi sportolók szabályrendszerével. Speciális szabályok bevezetése a speciális sportolók testi, lelki egészségének megóvása érdekében történtek. (Wisinger, 2003).

Judóban a divízió megállapítása minden versenynap előtt kötelező, a nevezéstől független döntési joggal, amely függ a gyermek/fiatal/felnőtt aznapi teljesítményétől. Besorolás a sportágban a technikák kivitelezésétől függ, mely az egyéni képességek figyelembevételével történik. A megfigyeléseket esetleges divízió változásokat a versenyen résztvevő minimum két illetékes sportszakember segítségével határozzák meg. Szóbeli utasítás után értékeli 1-5-ig (1-es= legjobb, – 5-ös= leggyengébb) a megértést, kivitelezést, pontosságot, kiemelt figyelmet fordítva, esésekre és mozgáskombinációk alkalmazására. A kiválasztott feladatok játékos helyzetben, és küzdelmi szituációkban kerülnek bemutatásra.

I. divízió: Ismeri a technikát, gyorsan, jól végrehajtja akcióban is, rövid reakció idő.

II. divízió: Ismeri, de bizonytalan, kicsit pontatlan, hosszabb reakció idő.

III. divízió: Bizonytalan, téveszt a technikákban, gyenge kivitel, hosszú reakció idő. (nem a technikai tanulás, hanem egyéb képességbeli hiányosság. Bemutatás után végre tudja hajtani)

IV. divízió: Problémás a technika felismerése, kivitelezése, sok tévesztés, rossz kivitelezés

V. divízió: Felismeri a kért technikát, de vagy mozgásában korlátozott, vagy képtelen végrehajtani a technikát, de a mozdulat felismerhető. „Fejben megvan” vagy semmit nem ismer fel.

Down szindrómás versenyző kizárólag negatív Atlanto Axiális lelettel versenyezhet! (IJF, MJSZ 1989).

3. A kutatás bemutatása

A szakdolgozatomhoz kapcsolódó szakirodalmak áttekintése után, a dolgozat további részében vizsgálom az attitűdöt befolyásoló tényezőket, kiemelt figyelmet fordítva a mozgás hatására az együttnevelésben. Kutatásomat 2024. január 04. és 2024. február 23 között végeztem. A tanulói attitűd mérésre CATHC kérdőívet használtam. Interjúkat készítettem edző kollégáimmal, a szülők körében saját, Google kérdőív segítségével összeállított kérdéssort alkalmaztam. A továbbiakban a kutatással kapcsolatos hipotéziseimre keresem a válaszokat. Majd azok igazolását vagy cáfolatát írom le.

3.1 A kutatás hipotézisei, célkitűzései

Kutatásom célja, hogy megvizsgáljam az attitűd esetleges változásait, melyek közös együtt töltött élmény- mozgás hatására következnek be. Megismerjem, hogy a tartós együtt nevelés közben létrejövő attitűdök, milyen eltérő eredményeket mutatnak egy friss tapasztalatokat átélő középiskolás csoporttal szemben. Illetve hatást gyakorol-e az atipikus gyermekek jelenléte a sport szakemberek nézőpontjaira. Megismerjem a szülők véleményét a sportegyesületben folyó sajátos nevelési programról.

Kutatásommal az alábbi hipotézisekre keresem a választ:

- Feltételezem, hogy azoknak a sportolónak az attitűdje, akik régebb óta vannak együtt az edzések során az SNI-s gyermekekkel, érzékenyebbek a mássággal kapcsolatban, mint egy sajátos nevelésű gyermekeket nem ismerő középiskolai csoportnak.
- Feltételezem, hogy az egyesületünkbe járó sportolók és az itt dolgozó edző kollegák felismerték, elfogadták az inkluzivitás jelentőségét és aktualitását.
- Feltételezem, hogy érzékenyítő programok hozzásegítenek az attitűd változásaihoz.
- A szülők azonosulnak a sportegyesületben végzett munkával. Eltudják fogadni, hogy az atipikusan fejlődő gyerekekkel végzett közös munka pozitív hatást gyakorol a gyermekeikre.

- Feltételezem, hogy a lányok attitűdje magasabb a vizsgált korosztályba, mint a fiúké.

3.2 Kutatás módszertana

A téma kutatása során háromféle eljárást alkalmaztam. Attitűd mérő skálát alkalmaztam a fiatalok körében, azt vizsgálva, hogy a másság elfogadására mennyire nyitottak. A kapott eredményeket egyénileg kitöltött kérdőíves vizsgálatokból, kvantitatív eszközökkel nyerjük. Középiskolai tizenegyedikes osztály közösséggel összehasonlító, Magyarországon standardizált attitűd mérésére alkalmazott kérdőív kitöltését végeztem el, amit Pongrácz Kornéliától személyes levelezés után kértem el. A Chedoke - McMaster Attitudes Towards Children with Handicaps Scale (röviden CATHC) amely az 1. sz. mellékletben megtekinthető. A kétszer kitöltött kérdőív kitöltése közben, a gyermekek egy érzékenyítő foglalkozáson vettek részt. Az érzékenyítő óra leírása a 6 sz. mellékletben elérhető. A középiskolai tanulók eredményeit hasonlítom össze a sportegyesületben több éve a sajátos nevelési igényű gyerekekkel együtt sportoló, hasonló korú gyermekekével. Mindkét gyermekcsoport ugyanazt a kérdőívet töltötte ki. A tanulók programban való részvétele és a kérdőív kitöltése szülői beleegyezéssel történt.

Kvalitatív módszerként a kis létszámú edzői teammal interjú felvételt készítettem. Az interjúk előre megbeszélte időpontban az általam készített nyitott kérdések segítségével történtek. A feltett kérdések a 2.sz mellékletben olvashatók. Az interjú közben hangfelvételt készítettem, amely az interjú alanyok beleegyezésével történt. A szülők véleményét a sportegyesületben végzett együtt nevelésről, és hozzá tartozó fogalmak ismeretéről anonim Google kérdőív kitöltésének segítségével értékelem. A kérdőív, a 3. sz. mellékletben tekinthető meg

3.3 Kutatási helyszínek bemutatása

Kutatásaimat az ország déli részén elhelyezkedő, a határtól pár kilométerre elterülő Baján végeztem. Városunk kivételesnek érezheti magát a nagy vonzáskörzete miatt, hat középiskolával vehet részt a jövő nemzedéknek nevelésében.

A kutatásomat a Szentlászló Általános Művelődési Központ 10/a tanuló körében végeztem. Az intézmény 140 éve működik, a város központjában található. A mély

gyökerekkel rendelkező iskola, a sokszor kényszerű változások ellenére megőrizte gyermek, szülő központú nézeteit. (<https://sztlaszlo.hu/>)

A judo sportegyesület a város hajdani sport központjában található, a csarnokban majd hatvan éve folyik a judo oktatás, a város és támogatók segítségével. Az egyesület mindig számíthatott a város támogatására mivel komoly szerepet töltünk be a város nevének öregbítésében.

A bajai sportegyesület 1966 óta működik, népszerűsíti a judo sportág által nyújtott lehetőségeket a tömegsport, az oktatás és a versenyző nevelés területén. Együttműködést alakított ki a helyi nagy létszámú általános iskolákkal, melynek eredményeként a judo bekerült a helyi tanterv kereteibe (az országban elsőként). Több sikeres nemzetközi versenyző nevelése mellett igyekszik biztosítani a sport után érdeklődők számára, a mozgás élményét. Így nyújtott lehetőséget, megfelelő környezetet az SNI-s sportolók számára is. (https://www.facebook.com/bajaijudo/?locale=hu_HU)

3.4 Kutatás résztvevői

Kutatásomban három gyermekcsoport szerepel. Az első csoport középiskolai osztály, 16-17 éves fiatalok, akik különböző szociális háttérrel rendelkeznek. Az osztályban fiúk lányok aránya 10 lány és 11 fiú, a teszt kitöltésében betegség miatt 9-9 fő vett részt. Az osztállyal már találkoztam egy évvel ezelőtt, egy ugyancsak érzékenyítő program keretein belül. Nyitott közvetlen gyermekek, akik így együtt egy jó osztály közösséget alkotnak.

Második gyermekcsoport a bajai judo sportegyesület sportolói. Itt szintén ugyanaz a korosztály (16 - 17 éves) jelenik meg. A kérdőív kitöltésekor többen betegek voltak, vagy más elfoglaltságuk miatt nem voltak jelen. A vizsgálatban 11 fiú és 5 lány vett részt. A csoport teljes létszáma a sajátos nevelési igényű gyermekekkel együtt 25 fő. A közösségbe serdülő és ifjúsági, junior aktív versenyzők edzenek, közéjük van beintegrálva közel harmadik éve, a két speciális igényű sportoló. A 16 éves jól funkcionáló autizmus spektrum zavarral diagnosztizált közép súlyos értelmileg akadályozott fiú, és a 23 éves közép súlyos értelmileg akadályozott lány. A Berliini Speciális Olimpián kiválóan szerepelt a 23 éves lány versenyző, aki a

felkészülést a többségi csoporttal együtt végezte. Ennek köszönhető az olimpiai második helyezés.

Harmadik gyermekközösség a Bajai EGYMI Készségfejlesztő Iskola tanulói, akik részt vettek az érzékenyítő programban. E csupa szív kis csoport mindig szívesen jön el az egyesületbe, tették ezt most is, így izgalommal és boldogan vettek részt a közös programon. Korosztályukat tekintve 18-24 éves korú gyermekek, 8 lány 12 fiú mozoghatott és érezte jól magát a közös játékok során.

Egyesületünk kis létszámú edzői team tagjaival, mindösszesen öt férfi kollegámmal interjú felvételt készítettem. Korosztályukat tekintve a középkorúakat, és az idősebb korosztályt képviselik. Szakmai tekintetben versenyzői és több évtizedes edzői tapasztalattal rendelkeznek.

Google kérdő ív kitöltésében edző kollegákat kértem meg, hogy sportegyesületi szülői csoportba tegyék közzé az általam megszerkesztett kérdőívet. Így csak egyesületünkbe járó gyermekek szüleinek volt látható.

3.5 Kutatási eszköz bemutatása

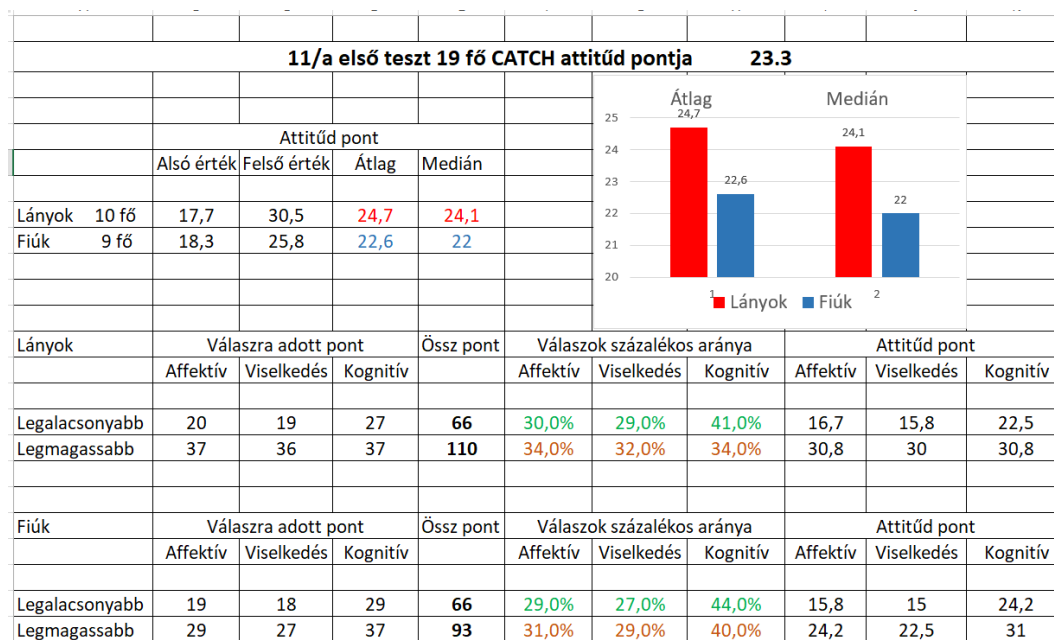
A Chedoke - McMaster Attitudes Towards Dilderen with Handicaps Scale (röviden CATHC) a teszt többségi gyermekek attitűdjét méri az atipikus gyerekekkel szemben. Előzetes kutatások szerint megfelelő pszichometria tulajdonságokkal rendelkezik, (VIGNES, 2008). Az attitűd hármas szerkezete szerint veszi figyelembe a tesztet kitöltő attitűd szintjét, (mint azt az előző részekben már említettem) affektív, a kognitív, és viselkedés területén. Magyarországon ezen kívül még nincs olyan standardizált attitűd skála, amely a nem fogyatékossgal élő tanulók beállítódását mérné. A CATHC kérdőív a gyermekek attitűd mérésére szolgál, amely 36 könnyen értelmezhető kérdésből áll. A kérdések véletlenszerűen leírt mondatok, amelyek egyenlő arányban tartalmaznak pozitív és negatív megfogalmazásokat. 12 érzelmi, 12 viselkedés és 12 a kognitív komponenst vizsgálja. A tesztet több országban sikeresen alkalmazták. (Pongrácz Kornélia, személyes levelezés)

A szülői kérdőívben tizenhárom zárt és kettő nyitott kérdést tettem fel. (3.sz melléklet) Az első kérdéskör, mely a demográfiai adatokra kérdez, 3 kérdést foglal magába. A második kérdéskör, a sporttevékenységre irányul, mely 2 kérdést

tartalmaz. A további kérdések a speciális igényű tanulókkal való ismeretek köré szerveződnek. A kérdőívet a Google segítségével készítettem, mely kiértékeli a kapott eredményeket, melyből a későbbiekben a következtetéseimet levontam.

3.6 A kutatás eredményeinek ismertetése

Alábbiakban részletesen kifejttem a vizsgálat eredményeit.

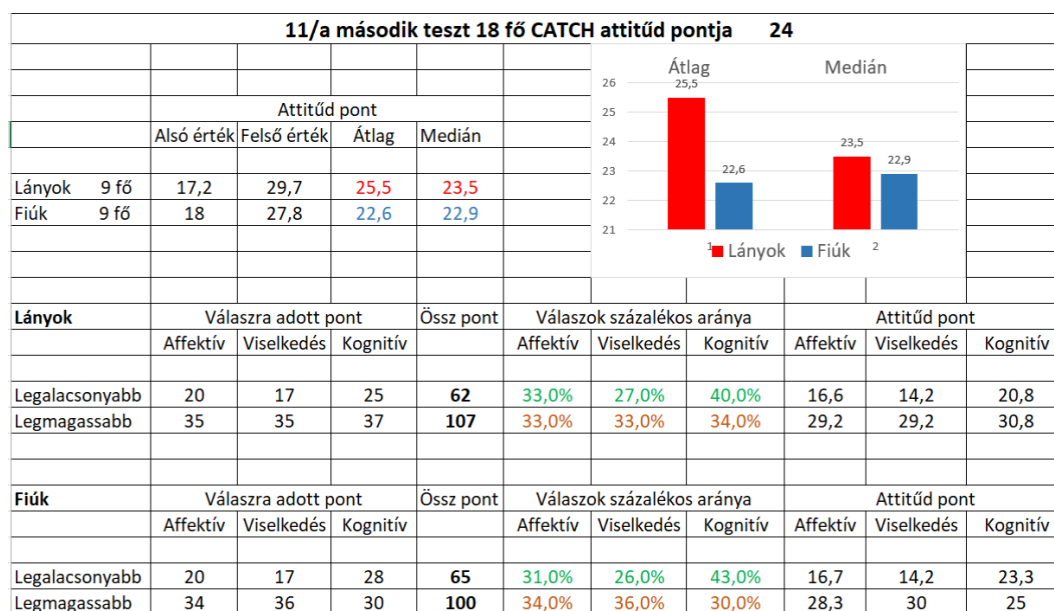
1. táblázat
CATH attitűd teszt kiértékelései első találkozás- saját készítés

Az 1. sz. táblázat az első találkozás alkalmával kitöltött tesztek eredményét tartalmazza, melyet Rosenberg és Hovland, szempontjai alapján értékeltem (1.sz. ábra). A tesztre 2024.01.18.-án 6. órában osztályfőnöki óra keretén belül került sor a 11/a osztály tanulóival. A kérdőív kitöltése az útmutatóban foglaltak szerint történt. A válaszokra kapott pontok alapján számoltam ki egyesével az adott gyermekek attitűd pontértékét. A fiúk átlag pontértéke 22,6; a lányok pontértéke 24,7. A két csoport átlag pontérték eredménye között 2,1 attitűd pont érték eltérés figyelhető meg, az összehasonlítás után. A válaszok medián pontértéke között a különbség 1,9 pontérték ennek oka, hogy a fiúk nem adtak olyan szélsőséges pontértékű válaszokat, mint a lányok. Az attitűd további vizsgálatánál megfigyelhető, hogy főként a kognitív képesség befolyásolja az attitűd alakulását.

Ez az állítás igaz a lányok legalacsonyabb pontértékére, és a fiúk esetében is, attól függetlenül, hogy a legmagasabb vagy a legalacsonyabb pontértéket nézzük.

Viszont a legmagasabb pontértéket adott lány esetében az attitűdöt befolyásoló mind három komponens közel azonos értéket mutat. A kérdésre, mely a teszt első bevezető oldalán megkérdezi „Van-e olyan barátod, aki fogyatékossgal él?” két nevet írt be. Ez arra enged következtetni, hogy a kiugró magas pontszám abból adódik, hogy van fogyatékossgal élő a környezetében, ismeri őket, ezáltal elfogadóbb társaitól.

A többiek esetében, az érzelmi és a viselkedési részek pontértéke közel állnak egymáshoz. Az affektív és a viselkedés értékeit megfigyelve az attitűd affektív komponense a magasabb, ami az érzelmi reakciókat tükrözi 0,8-1,1 attitűd ponteltérést mutat. Az egész csoport átlagattitűd pontja 23,3.

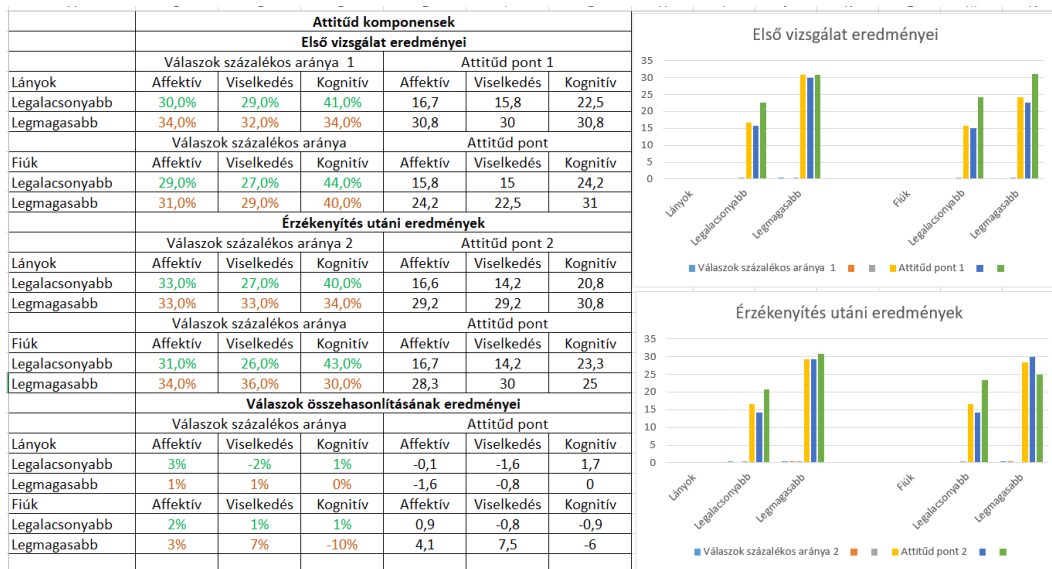
2. táblázat

CATCH attitűd teszt kiértékelései az érzékenyítés után- saját készítés

A 2. sz. táblázatban bemutatom, az érzékenyítő program után mért eredményeket. A találkozásra 2024.01.29-én osztályfőnöki óra keretében került sor. A két teszt kitöltése között, a középiskolás diákok részt vettek egy érzékenyítő programon 2024.01.25-én. A gyermekek attitűd pontértékét az útmutatóban szerepelt számolással értékeltem. A lányok és fiúk átlag pontértékében megfigyelhető, hogy a lányok átlag pontértéke növekedett 0,8 pontértékkal. A fiúk esetében változatlan

22,6 maradt az átlag pontérték. A medián pontértékeknél a válaszokra adott pontok alapján a két nem között csökkent a különbség összesen 0,6 pont értékre. Ez arra enged következtetni, hogy a két nem között ismereteik tekintetében csökkent a szélsőséges válaszaik száma, amit a kérdésekre adtak.

A legmagasabb és a legalacsonyabb válaszokat figyelembe véve a lányoknál a legalacsonyabb pontértéket mutató esetben továbbra is a kognitív rész játszik döntő szerepet 40%-kal. A lányok legmagasabb pontértéket mutató esetben a három komponens szinte azonos értékben van jelen az attitűd alakulásában. Fiúknál a két szélsőséges pontértéket megfigyelve a válaszokra adott attitűd pontértékek alapján a három komponens vizsgálva közelebb kerültek egymáshoz. A legmagasabb pontértéket adó fiú esetében a kiugró kognitív pontérték visszacsökkent 6 pontértéket, az affektív növekedett 4,1 pontértékkal, a viselkedés tényező 7,5 pontértékkal mutatott magasabbat az első mérésekhez képest. Következtetés: a válaszaikban a fiúknál az ismeretszerzés fontos szerepet játszik, befolyásoló tényezőként hat. Az attitűd alakulását meghatározó komponensek közelebb kerültek egymáshoz. Az egész csoport átlagattitűd pontja 24, ami az első találkozáshoz képest 0,7 pontértékkal növekedett.

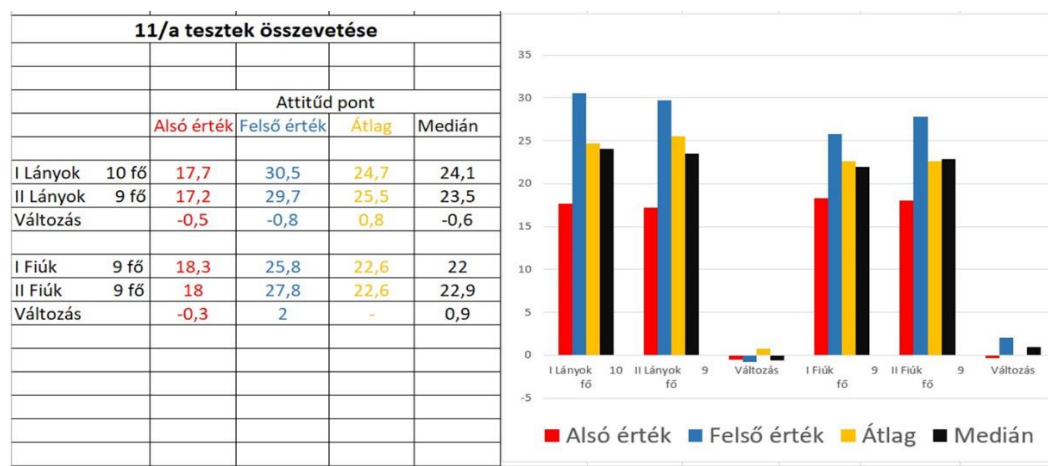

3. táblázat
CATH attitűd komponenseket összehasonlító táblázat- saját készítés

A 3. sz. táblázatban az attitűd három komponensét hasonlítom össze, a két találkozásnál mért eredményeket megfigyelve.

Lányok: a kognitív értéket megfigyelve csökken a legalacsonyabb pontértéket mutató lány esetében 1,7 pontértékkal, a legmagasabb pontértéket mutató lány esetében változatlan maradt. A viselkedés komponens, ami a verbális kommunikáció után jön létre, csökkent 1,6-és 0,8 pontértékkal. Az affektív komponens, ami az észlelések hatása által lesz befolyásoló tényező, szintén csökken 0,1-1,6 pontértékkal. Mind három tényező csökkenése nem jelenti az attitűd csökkenését egyértelműen, erre a tényre majd az összes pontértéknél lesz megfigyelhető. Inkább azt jelenti, hogy az attitűdöt befolyásoló tényezők közelebb kerültek egymáshoz.

Fiúk: kognitív pontértékük a két találkozás között a legalacsonyabb pontértéket adó esetében 0,9 pontértékkal csökkent, a legmagasabb pontértéket mutató esetében 6 pontérték csökkenést mutat. A viselkedést megfigyelve, a legalacsonyabb 0,8 pontértékkal csökkent a legmagasabb pontérték mutatójánál 7,5 pontértékkal növekedett. A legalacsonyabb affektív komponens 0,9 pontértékkal növekedett. A legmagasabb affektív komponens 4,1 pontértékkal növekedett. Fiúknál is megfigyelhető, hogy az attitűdöt befolyásoló tényezők a második találkozás után közelebb kerültek egymáshoz.

4. táblázat

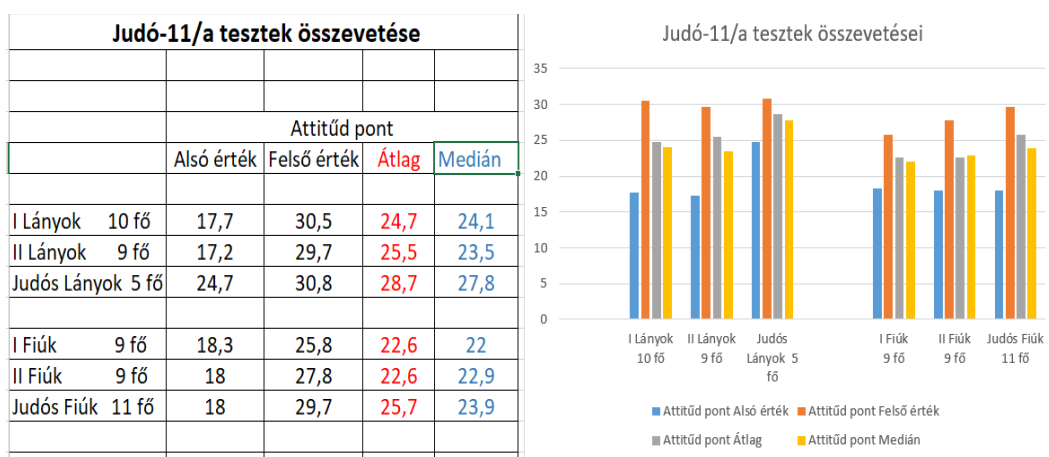
Az első két találkozás CATH attitűd teszt kiértékeléseinek összehasonlítása- saját készítés

A 4. sz. táblázatban az első és a második találkozás pontértékeit hasonlítom össze. A változásokat megfigyelve, sokkal nagyobb eltérésre számítottam. A lányok átlagpont értéke mindössze 0,8 pontértékkal növekedett, a fiúké változatlan maradt. A medián pont értéke a lányok esetében csökkent minimálisan 0,6 pontértékkal, a

fiúk esetében növekedett 0,9 pontértékkal, ami azt tükrözi, hogy a válaszaik az ismeretszerzés után közelebb kerültek egymáshoz. A kutatást a megbízható eredményekhez tovább kell folytatni. A csoport az elérhető maximum 40 ponthoz képest, a nemzetközi kutatásokban szerepelt eredmények (24,5-32,4 pont) (Pongrácz, 2017.) átlagát mutatják. A fiúk átlag pontértéke mindkét találkozás után 22,6, a lányok pontértéke első és második találkozás után 24,7-25,5. Annak ellenére, hogy az attitűd pontértékek nem mutatnak nagy változásokat a második teszt kitöltése után, részemről kezdeményezett beszélgetés során a gyerekek pozitív gondolatokat fogalmaztak meg mosolygós arccal. Hozzáállásuk pozitív irányba változott, nyitottabbak lettek a témával kapcsolatban, de ez még a válaszok eredményében nem kimutatható.

Júdosok 16 fő CATCH attitűd pontja					26.6	
		Attitűd pont				
		Alsó érték	Felső érték	Átlag	Medián	
Lányok	5fő	24,7	30,8	28,7	27,8	
Fiúk	11 fő	18	29,7	25,7	23,9	

magasabb pontértéket mutatnak, mint a fiúk, 3 pontértékkal. A medián pontértéknél a fiúk pontértéke 4 pontértékkal kisebb a lányokétól. A nemek közötti elosztásban a lányok attitűdjé magasabb értéket mutat. Az attitűd három tényező vizsgálatánál megfigyelhetjük, hogy a pontszámok közel állnak egymáshoz. Kivétel a legalacsonyabb pontszámot mutató fiú és lány esetében. Az attitűd alakulását a fiúknál a kognitív tényező befolyásolja 20,8 pontérték, a lányoknál az affektív 27,5 pontérték, ami az érzelmi alapú döntéseket határozza meg.

6. táblázat

CATH attitűd teszt kiértékelései középiskolások és a judósok összehasonlítása- saját készítés

A 6 sz. táblázatban a középiskolások két találkozás során mért eredményeit és a sportegyesületben felvett eredményeket hasonlítom össze.

A középiskolás lányok attitűd átlag pontértéke növekedett az első találkozáshoz képest 0,8 pontértékkal. A judós lányok átlag attitűd pontértéke 3,2 pontértékkal magasabb, mint a középiskolás lánytanulók átlag attitűd pontértéke a második találkozás után. A medián pontértéket megfigyelve a judós lányok középpontértéke 4,3 pontértékkal mutat többet, mint a középiskolás lányok pontértéke. A középiskolás fiúk attitűd átlag pontértéke változatlan az első találkozáshoz képest. A judós fiúk attitűd átlag pontértéke 3,1 pontértékkal magasabb, mint a középiskolás fiútanulók átlag attitűd pontértéke a második találkozás után. A fiúk esetében, a medián pontérték változás az első és második találkozás után 0,9 pontérték növekedést mutat. Mindössze 1 pontérték a különbség a két fiú csoport medián pontértékei között.

Az interjú eredményeinek bemutatása

Interjú kérdései a 2sz. mellékletben megtekinthetők. Az edzői kérdésekből a szubjektív benyomást felmérő kérdésre, a fogyatékossgal szemben, minden válaszadó fenntartását fejezte ki. Többen megfogalmazták azt, hogy „Fogalmam sincs, mit fogok kezdeni velük.” A fogyatékos gyermekekkel való közvetlen foglalkozás lehetőségét, egy válaszadó teljes mértékben elutasítja, három válaszadó teljesen elfogadó, egy válaszadó már aktívan foglalkozik is SNI-s sportolókkal. Arra a kérdésre, hogy a csoport munkáját hogyan befolyásolja a fogyatékossgal élő sportoló jelenléte, minden esetben azt a választ kaptam, hogy nagyban nehezíti a közös munkát, amennyiben nincs segítő. A segítő személyre, főleg a sport megismerésének a kezdetén azért van szükség, mert több magyarázat, szemléltetés kell. Az eltérő alapszabályokat is figyelembe kell venni, melyre különös figyelmet kell fordítani a többségi gyermekeknek is. A válaszadók a fogyatékossgal kapcsolatos információkról eltérő válaszokat adtak. Volt olyan válaszadó, aki érdeklődik a fogyatékossgal iránt (IA1), viszont voltak olyanok is, akiket egyáltalán nem érdekelt a téma. A fogyatékos sportolók megjelenése az egyesületben, mindenkiben pozitív irányú változást idézett elő. Ezt az erre a kérdésre irányuló válaszokban is megerősítették. Minden válaszadó pozitív élményekről számolt be a fogyatékos fiatalokkal kapcsolatban. Válaszaikban a következőket mondták: „Pozitív a kisugárzásuk „(IA2), „Nagyon ragaszkodóak” (IA4), „Érzékenyek, és empátikusak” (IA6),” Nagyon igyekeznek beilleszkedni”(IA3). A következő kérdésre, a válaszadók véleménye megegyezett abban, hogy a közös edzések levezetése is könnyebbé vált. A gyermekek kölcsönösen segítik egymást az edzések során. Fogyatékossgal kapcsolatos továbbképzés lehetőségét minden válaszadó elfogadta. Pozitív válaszokat adtak erre a kérdésre. További fogyatékos fiatalok befogadása a meglévő sportcsoportokba, már megterhelő lenne, ezért az erre a kérdésre kapott válaszok egyhangúan a szegregált csoportok létrehozását javasolják. A válaszadók megfogalmazták azt, hogy a jelenlegi létszámmal jól tudnak együtt dolgozni, de ha emelkedne a fogyatékossgal élő gyermekek száma, az már további nehézségekhez vezetne. A vizsgált korosztály, melyben a sajátos nevelést igénylő gyermekek sportolnak, egyben aktív versenyzői csoport is. Itt már figyelmet kell fordítani a versenyre való szakszerű felkészülésre is. A versenyre

való felkészítés előrehaladottabb szakaszában, már nem együtt küzdenek a sportolók, mert az egyéni képességek figyelembevétele itt már nagyon fontos szerepet kap.

Szülői kérdőívek eredményeinek bemutatása

A demográfiai adatok alapján a válaszadók több mint 80% nő, korukat tekintve 79%-uk 40 év feletti, az iskolai végzettségüket nézve 22,8% rendelkezik középfokú végzettséggel, és a válaszadók 59,6 % felsőfokú végzettséggel. Következtetés: a válaszadók többsége családos, élettapasztalattal rendelkező, tanult nő. A társadalom felső középrétegét képviselik.

A következő kérdésben arra kapunk választ, mennyire érzik fontosnak a mozgást gyermekük életében. A válaszadók több mint 90% úgy véli, az élet mindennapi része a sport. Ezért a válaszadók többségének (52,6%) a gyermeke rendszeres sporttevékenységet folytat heti 3-4 alkalommal. 22,8%-nak a gyermeke heti öt alkalommal folytat edzés tevékenységet, és 24,6%-uk heti 1-2 alkalommal jár edzeni. A szülők a mozgás alapjainak lefektetését fontosnak tartják, mert a válaszadók 52,6%-nak a gyermeke az ajánlott, rendszeres heti három edzést teljesíti. Esetleges különbségek adódhatnak a gyermekek korából.

A harmadik kérdés csoport arra irányult, hogy a szülők mennyire ismerik a sajátos nevelésű igénylő gyermekekkel kapcsolatos idegen kifejezéseket. A legkevésbé ismert fogalmak számukra az atipikus, és az inkluzivitás. A fent maradó meghatározásokkal kapcsolatban közel 50%-ban tájékozottak. A szociális társadalmat befolyásoló, együttnevelésről szóló kérdésekben megoszlottak a vélemények, illetve közel 20%-uk nem tudta eldönteni, hogy minden esetben jó, ha a gyermekek együtt vannak az SNI-s kortársaikkal. A nyolcadik kérdésben miszerint a befogadás javítja a társadalom elfogadását az SNI-s gyermekekkel szemben, a megkérdezettek 69,7 %-a ért egyet, 30,3% viszont nem tudta eldönteni. Ebben a kérdésben nem volt olyan válaszadó, aki nem válaszolt volna. E szerint ebben a kérdésben negatív vélemény nem alakult ki. A továbbiakból megtudjuk, hogy a szülők teljesen tisztába vannak azzal, hogy az egyesületbe járnak atipikusan fejlődő gyermekek. A szülőket és a gyermeket nem zavarja, ha a közös sportolási, szabadidő eltöltése fogyatékkal élő gyermekkel együtt történik. Az egyesületbe járó gyermekek szülei gyermekükkel együtt szívesen vennének részt

tájékoztató, érzékenyítő programokon. A speciális gyermekek sport eredményét milyen értékesnek tartja? - kérdésre a válaszadók 57,9%-uk egyenértékűnek, 26,3% értékesebbnek, 10,5% nem tartja egyenértékűnek. A hatos kérdésben a fogalmi meghatározásokban megfigyelhető, hogy a két legkevésbé ismert fogalmat ismerők (atipikus, inkluzivitás) tarthatják értékesnek, értékesebbnek a fogyatékossgal élők sport eredményét. Ismereteik tekintetében tisztában vannak azzal a ténnyel, hogy egy fogyatékossgal élő gyermeknek, és edzőjének az eredmények eléréséhez többletmunkára, kitartásra, motiváltságra van szükség. Ezt számomra leginkább az tükrözi, hogy 84.2 % helyesnek érzi a sajátos nevelési igényű gyermekek sportolási tevékenységét.

3.7 Kutatási kérdések megválaszolása

- Felételezem, hogy azoknak a sportolóknak az attitűdje, akik régebb óta vannak együtt az edzések során az SNI-s gyermekekkel, érzékenyebbek a mássággal kapcsolatban, mint egy sajátos nevelésű gyermekeket nem ismerő középiskolai csoportnak.

Mint a kutatási eredmények mutatják egyesületünk sportolói magasabb attitűd szinttel rendelkeznek, mint a középiskolás tanulók, így ez a hipotézisem igazolást nyert. Ez visszavezethető a Allport kutatásaira, mi szerint a hosszabb ideig fennálló befogadással, megismeréssel, sokkal mélyebb változásokat lehet elérni. A társadalomban élő ismeretlen elutasítása mélyen elbűvó érzései átalakulhatnak, ha megfelelő körülményt biztosítva segítjük a megismerést. (Pongrácz, 2017).

- Feltételezem, hogy az egyesületünkbe járó sportolók és az itt dolgozó edző kollegák felismerték, elfogadták az inkluzivitás jelentőségét és aktualitását.

Az sportegyesületben dolgozó szakemberek és sportolók felismerik és elfogadják az inkluzivitás fontosságát. Az interjúk alatt pozitívítást, változásokat tapasztaltam, teljes mértékben elfogadták a kérdés fontosságát, segítik munkámat. Felismerték mindkét gyermekcsoport pozitív irányú változásait. Edzések közben természetessé vált a differenciálás, fokozott odafigyelés. A többségi gyermekek elfogadása sokkal természetesebb, kiválóan tudnak együtt dolgozni a sajátos nevelési igényű gyermekekkel. Nem okoz nekik problémát más szabályok szerinti edzés munka,

melyben fokozott figyelemmel vannak társaik iránt. Ez a hipotézisem is bizonyítottá vált.

- Feltételezem, hogy érzékenyítő programok hozzásegítenek az attitűd változásaihoz.

Ez a hipotézisem csak félig nyert bizonyítást. A kérdőív előtte-utána átlaga, csak kismértékű javulást mutatott (a fiúk esetében stagnált), ugyanakkor az érzékenyítő program hozzásegítette a gyermekekben a rosszul idealizált előítéletet megváltoztatni. Fogyatékossgal élőkről kialakított képük megváltozott. Nyitottságot, pozitivitást mutattak, mely a kutatás utáni szabad beszélgetés közben nyilvánult meg. Véleményem szerint azért nem változott sokat az eredmény, mert csak érintőlegesen ismerhették meg egymást a kutatásban részt vevő tanulók, illetve elképzelhető, hogy több érzékenyítő programban való részvételre lett volna szükség a markánsabb változás eléréséhez. Az előbbieken leírtakat jól magyarázza az Allport-féle kontaktuselmélet (Allport, 1954), mely szerint a sztereotípiák megváltoztatását segíthetjük elő úgy, hogy a sajátos nevelésű igényű gyermekek és a többségi tanulók folyamatos találkozásait biztosítjuk. Az együtt töltött időben, személyes találkozások közben pozitív élményekben tudnak kialakulni véleményeik, érzéseik. Az esetlegesen kialakuló pozitivitást hozzásegíthetjük a megfelelő környezet, légkör megteremtésével, hogy egységként közös célokért működjenek együtt. (Nguyen, 2001). Az érzékenyítő program hozzá segítette a gyermekeket a rosszul idealizált fogalmak tisztázásához. Tapasztalataik által megváltozik a fogyatékossgal élőkről kialakított kép.

- Feltételezem, hogy a szülők azonosulnak a sportegyesületben végzett munkával. Eltudják fogadni, hogy az atipikusan fejlődő gyerekekkel végzett közös munka pozitív hatást gyakorol a gyermekeikre.

Ez a hipotézis beigazolódott azon szülők körében, akik válaszoltak a kutatási kérdésekre. A nem válaszoló szülők, véleményét nem ismerve, nem tudunk következtetéseket levonni, miért nem vettek részt a vizsgálatban. Az egyesületben kiküldött kérdőív kitöltésében a szülők 47,8%-a vett részt. A válaszokból kiderült, hogy gyermekük nevelésében fontosnak tartják a másság kérdését. Viszont a szülők, akik nem vettek részt a kutatásban számukra ez a kérdés talán nem lényeges. A társadalom még mindig csak beszél róla, de a tényleges cselekedetnél becsukja a

szemét. Következésképpen megállapíthatjuk, hogy van hova fejlődnünk. A szülők azonosulnak a sportegyesületben végzett munkával, el tudják fogadni, hogy az atipikusan fejlődő gyerekekkel végzett közös munka pozitív hatást gyakorol a gyermekére.

- Feltételezem, hogy a lányok attitűdje magasabb a vizsgált korosztályban, mint a fiúké.

Ez a hipotézisem is igaznak bizonyult. A lányok átlag attitűd pontértéke 25,5, a fiúk esetében ez a szám 22,6. A kutatás folyamata alatt a lányok attitűd értéke folyamatos növekedést mutatott, míg a középiskolás fiúk átlag attitűdje nem változott, az első és a második találkozás között. A medián értékek a fiúknál javulást mutattak (22-22,9-23,9). Az eleinte meghatározó kognitív komponens értéke visszacsökkent, a viselkedés és az affektív komponens növekedést mutatott. A megismerés fontos tényezője az attitűdnek, a komponens változások arra engednek következtetni, hogy a fiúk válaszáinak szélsőségességét is befolyásolja. A szélsőséges válasz értékek közelebb kerülnek egymáshoz annak ellenére, hogy az átlag pontértékben nem történt megfigyelhető változás. A változás eléréséhez mélyebb, hosszabban tartó tapasztalásokra van szükség a fiúk esetében. Ugyanis a judós fiúknál, akik mélyebb ismeretekkel rendelkeznek a fogyatékossgal kapcsolatban az átlag attitűd pontértéke 3,1 pont értékkel magasabb, a középiskolás fiúk attitűd pontértékétől.

4.Összegzés

Dolgozatom témája, az elfogadás, az attitűd alakulása érzékenyítés után, és az együtt nevelés lehetősége sporttevékenység közben. Ezen belül vizsgáltam a kamasz korosztályú fiatalok szemléletváltozását, az együtt sportoló fiatalok véleményét, valamint az edzői tevékenységet végző kollégák, és a szülők hozzáállását a témához. A dolgozatom minden szegmense fontos, mert a felnövekvő nemzedéknek nem mindegy milyen tudást, tapasztalatot, értéket csomagolunk be az úti csomagjába. A megszerzett tudás által növeljük értékrendjüket, értékeiket, melyhez elengedhetetlen a megfelelő támogatói környezet. Témaválasztásom nem véletlen, a környezetemben élő fiatalok egy része támogatásra szorul. A sport és a mozgás remek lehetőséget biztosít ennek

megvalósítására. Magyarországon a törvényi háttér pontosan meghatározza, a fogyatékoság fogalmát. Rávilágít, melyik az a réteg, amelyre a mai világban nagyobb figyelmet kell fordítani. A kor hozadékaként egyre inkább emelkedik, a sajátos nevelést igénylő gyermek száma. A gyermekekből felnőttek lesznek, és ha nem készítjük fel a környezetet jelenlétükre, nem tudnak hasznos részesei lenni a társadalomnak, melyben számukra is meg van a hely. A szakirodalom feldolgozását a fogalmak tisztázásával, pontos meghatározásával kezdtem. Azokról a fogalmakról tettem említést, melyeket szükségesnek érzek a téma világosabb megértéséhez. A témához szorosan kapcsolódó fogalmak közül fontosnak tartom kiemelni az inkluzivitás, és az attitűd meghatározását. Az inkluzivitás a megfelelő attitűd nélkül nem tud kialakulni, az attitűd alakuláshoz viszont megfelelő tudás szükséges az ismeretlenről, esetünkben a fogyatékosággal élőkről. A tudást nyitottsággal tudjuk megszerezni, megfelelő módon megfigyeljük, érzékeljük környezetünket, mely benyomásokat, érzéseket ébreszt bennünk. Az attitűdök sémák, amelyek a mindennapi élet elengedhetetlen részei, és befolyásolja viselkedésünket. Nem a nyílt viselkedés, inkább annak háttere, ami befolyásolja cselekedeteinket. Ennek befolyásoló része a környezet, mely alakíthatja nézeteinket, értékrendjeinket. Ezek a fogalmak egyre inkább aktuálisakká válnak, mivel az élet egyre több területén találkozhatunk fogyatékosággal élő emberekkel. Dolgozatomban kiemelem a mozgás és a sportolás jelentőségét, mely nagyban hozzájárul az egészséges életmód kialakításához. Továbbá elengedhetetlen a tanulási szükségletek kielégítéséhez a pszichés funkciók, a közvetlen érzéleti tapasztalatok, képességek fejlődéséhez, amely mozgás közben életkornak megfelelően fejleszthető. A rendszeres sportolás megelőzheti a káros szenvedélyek kialakulását, hozzá segít a megfelelő pszichikai, fizikai állapot kialakulásához. Hozzá segít a társadalmi kapcsolatok kialakulásához és későbbiekben a munka világába való beilleszkedéshez. Ezáltal a megfelelő önértékelés, a saját személyiség megismerés, reális énkép alakul ki. A fogyatékos embereknek is ugyanolyan lehetőségeket kell biztosítani, mint a többségi társadalom tagjainak. A sport az egyik legjobb helyszín a támogatói környezet biztosításához. Az általam vizsgált sport tevékenység, a judo (, melyet magam is versenyszerűen űztem, és jelenleg edzőként folytatom a tevékenységemet ezen a területen,) lehetőséget biztosít a sajátos nevelésű gyermekek, fiatalok számára a mozgás, az egészséges életmód megismerésére, gyakorlására. Japánból elinduló sport alapjainak lefektetése több

mint száz évre nyúlik vissza. Dr. Jigoro Kano a budo sport alapjaiból kiindulva hozta létre ezt a sportágat. Az emberre ön és közveszélyes elemeket átgondolva, tette alkalmassá a judót teljes értékű küzdő sporttá. Elnevezésének jelentése „lágy-út” tükrözi alkalmasságát az inkluzivitás bevezetésére. Nem tolakodóan /megbízhatóan/ egy utat biztosít a mozgás alapjainak elsajátítására, az erkölcsi viselkedés megismerésére akár értelmileg akadályozottak számára is. Magyarországon a MSOSZ és világszerte a SOSZ fogja össze ezt a közösséget, és biztosít lehetőséget speciális szabályok mellett a versenyzés, a siker megízlelésére, a sajátos nevelést igénylők számára.

Kutatásomhoz a CATCH attitűdmérő skálát, interjú technikát, és Google kérdőívet alkalmaztam. Céлом az volt, hogy a vizsgálati módszerek alkalmazásával válaszokat kapjak a sportegyesületben együtt edző, és az érzékenyítő programon részt vevő fiatalok látásmód-változásairól. Felmérjem a kollégák érzékenységet a témával kapcsolatban. Kutatásom helyszíne a Bács-Kiskun Vármegye déli részén elhelyezkedő Baja városa, az itt működő Judo klub, és a város egyik középiskolája. A mérőskála alkalmazásához, tudatosan a Judo-clubban edző fiatalokat kerestem meg. Az interjúkhoz, minden kollégát megszólítottam azért, hogy teljes képet kapjak az Ő véleményükről, ami az SNI-s sportolókkal kapcsolatos. A Google kérdőívet azon sportolók szülei körében alkalmaztam, akik együtt edzenek az SNI-s fiatalokkal. Összesen harminchárom gyermekkel vettem fel a CATCH attitűdmérő skálát. Az eredményekből látszik, hogy az érzékenyítő program után megváltozott az attitűd alakulása. Bizonyítást nyert, hogy az általam feltételezett emberi értékrendek, mint például az attitűd változásokra képes. A lányok-fiúk esetében az attitűd komponensek értékei közelebb kerülnek egymáshoz, vélemény formáló hatást ért el. Az első találkozás alkalmával iskolájukban osztályfőnöki óra keretein belül találkoztam a diákokkal. A tanulók viselkedésén észrevettem, hogy feszélyezve érzik magukat, nem tudták mi fog következni. Bemutatkozásom után oldottabbá vált a hangulat. Az érzékenyítő programot bemutató 8. sz. fotó (lásd mellékletben) jól mutatja a kezdő hangulatot, hogy a két gyermekcsoport egymástól elkülönülve foglal helyet a tatamin. A programban a középiskolás tanulók, személyesen találkozhattak a Bajai EGYMI Készségfejlesztő tanulóival. Közvetlen élményeket, tapasztalatokat szerezhetek a közös játékok közben, amit a Mogyi Bajai Judo Club edzőtermében rendeztem meg, kollegáim segítségével. Az

érzékenyítő programban részt vett az iskolánkban kutyaterápiás rehabilitációs kutyakiképző és terápiás kutya felvezető Kutyával Egy Mosolyért Alapítvány önkéntese, Korsós Móni és kutyája Sihon. Az együtt töltött idő jó hangulatú, aktív óra keretében történt, melyet mindkét gyermekcsoport élvezett. A 9. sz. fotón jól látszik, hogy a közösen eltöltött óra után a gyermekek rendezetlenül foglaltak helyet egymás mellett. Második teszt kitöltésénél a gyermekek hangulata inkább izgatott, mosolygós volt mikor megláttak, nem feszült, mint első alkalommal. A teszt kitöltése után kezdeményeztem velük egy beszélgetést. Kíváncsi voltam személyes tapasztalataikra, véleményükre. Először csendben ültek, mondtam nekik „Bártan! Nincs rossz válasz. Rövid idő után, mosolyogva érkeztek a válaszok. „Nem gondoltam volna, hogy ilyen okosak.” „Nagyon kedvesek, figyelmesek.” „Megváltozott a véleményem róluk.” A tesztek kiértékelése után, az eredményekből megtudtuk, hogy a lányok átlag attitűd értéke növekedett, a fiúk átlag attitűd értéke változatlan maradt. Tovább vizsgálva az attitűd értékeket látszik, hogy a medián értékében mutatkozik meg a változás melyet egy érzékenyítő program kiválthat. A szélsőséges válaszok közelebb kerültek egymáshoz, a fiatalok véleménye megváltozott. A lányok empátia készségüket befolyásolta a találkozás. A fiúk rugalmasabban fogalmazták meg véleményeiket, finomabbá váltak. Sportolók kutatási eredményeinél megfigyelhető volt, hogy az egyesületünk sportolói magasabb attitűd szinttel rendelkeznek, mint a középiskolás tanulók. A táblázatban az átlag pontértéket kell figyelembe venni a mutató pontszámnak, a kutatásban résztvevő lányok létszáma miatt. Kutatásomban a CATHC kérdőív eredményei tekintetében beigazolódik, hogy a befogadás hozzásegít a másság elfogadásához, az attitűd változásához, amely pozitív irányú. A fogyatékoságról szerzett előzetes ismeretek pozitív irányba változtatják meg a személy attitűdjét, illetve a hosszabb ideig meglévő befogadással, sokkal mélyebb változásokat lehet elérni (Pongrácz, 2017). A társadalomban élő az ismeretlennel szembeni elutasítás mélyen elbúvó érzései átalakulhatnak, ha megfelelő környezetet biztosítjuk, segítjük az ismeretek bővítését. Elengedhetetlen a szakemberek elfogadása a másság iránt. Az öt felvett interjúból levont következtetések alapján kijelenthetjük, hogy az edzői team pozitív változásokat mutat. Még akkor is, ha van olyan kolléga, aki csak jelenlétemben hajlandó integráltan foglalkozni sajátos nevelést igénylő gyermekkel. A teljes elzárkózást ő sem jelentette ki, feléje nekem kell elfogadást mutatni, és megérteni azt, hogy ő másképp gondolkodik. Úgy gondolom, hogy

dolgom lesz a következőkben azokkal a szülőkkel is, akik nem vettek részt a kutatásban. Azok a szülők, akik válaszoltak kérdéseimre, számukra fontos az együttnevelés, megnyugtató számukra, hogy van olyan közeg, melyben foglalkoznak az érzelmi értékek fejlesztésével. A megfogalmazott öt hipotézisemből négy igazolást nyert, egy csak részben igazolódott be. Fontosnak tartom kiemelni, hogy a régebb óta együtt sportoló fiatalok attitűdje, az egész vizsgálat során magasabb értéket mutatott. Bizonyítást nyert számomra, hogy nagyon lényeges tényező, az együtt töltött idő, és a személyes tapasztalás a fogyatékos emberekkel kapcsolatban.

Kutatásom korlátoltsága abban rejlett, hogy a CATHC kérdőívet kitöltő személyek száma alacsony volt. Úgy gondolom, hogy nagyobb létszám esetén a pozitív változások jobban bizonyíthatóak lettek volna.

4.1 Fejlesztési lehetőségek

Terveim között szerepel érzékenyítő programsorozat létre hozása, különböző korosztályok számára, melyben elsősorban a mozgást használnám fel eszközként. Többször rendeztünk már érzékenyítő programot például február 22-én, ami a Magyar Parasport napja. Erre a napra a FODISZ többször hirdette meg a Lélekmozogató program sorozatát érzékenyítés céljából, hogy felhívja a figyelmet és ismereteket szerezzenek a társadalom résztvevői a fogyatékosággal kapcsolatban, ami hozzá segít a sikeres integráláshoz. Iskolánkkal, több alaklommal részt vettünk a program sorozatban, melyhez a judo alapmozgásait, szabályait játékaikat használtam. Atipikus fejlődést bemutató ismertető előadások szakemberek, szülők számára, melynek szükségessége elengedhetetlen ahhoz, hogy gyermekeinket nyitottságra elfogadásra tudjuk nevelni. Ismertető előadásokat már többször rendeztem a club sportolói és szüleik számára. A fiatalokra különösen nagyhatást gyakorolt Engle Botond, ő egy autista fiatal ember, akinek a kezdeményezésére, az AOSZ megalapította a Senpai díjat, 2018-ban. A díj elnevezése Senpai egy japán szó melynek jelentése „Tanító”. Ezt a díjat azok az emberek kapják, akik meghatározták értékeikkel, támogatásukkal legalább egy autista személy életét, és azt hosszú távon befolyásolta. Ebben a díjban részesültem én is, 2023-ban és ismerkedtem meg Botonddal, aki maga is érintett. Nyíltan őszintén tudott beszélni a fiatalokkal, mesélte el nekik tapasztalatait, érzéseit,

küzdelmeit. A kutatás folytatása és annak további irányának meghatározása. További kérdéseimre a válaszok feltárása, megkeresése. A kutatás folytatása segítségemre lehet munkám további irányának meghatározásában, útmutatása lehet edzői tevékenységemnek. További fejlődésemhez elengedhetetlen szakmai kapcsolatok kialakításának folytatása. Jó kapcsolat alakult ki Samo Maslesa szlovák edzővel, aki által részt vehettem először nemzetközi integrált versenyen. Sporttárs segítségével ismerhettem meg Cajohena Kpra edző kollegát, aki Sensei – In Sombor speciális igényű gyermekekkel foglalkozik több éve Somborban. A club közelsége miatt többször járunk úgynevezett összetartás edzésekre egymáshoz mely közben tapasztalatokat tudunk cserélni és támogatni egymást. Magyarországon Juhász Józseffel vettem fel a kapcsolatot, aki az MSOSZ Judo Szakág Vezetője beszéltem neki terveimről ekkor már foglalkoztam egy autista kisfiúval. Ő volt az, aki bátorított és segített céljaim elérésében. Nem utolsó sorban szeretném meg említeni, Pongrácz Kornéliát, aki felkeresésem után azonnal segítségemre volt, a dolgozatom megírásához szükséges tesztben. Ő az, aki Magyarországon validálta a CATCH attitűdöt vizsgáló kérdő ívet. Illetve volt szerencsém vele egy személyes beszélgetésre is, melyben megbeszélhettem vele kérdéseimet és gondolataimat. A dolgozat megírása alatt rá döbbsentem, hogy mennyire fontos a másság elfogadásának széles körben való ismertetése. Világos lett számomra, hogy az eddigi tevékenységemet folytatnom kell, és még több energiát kell fektetnem, a sportág által nyújtott lehetőségek kibontakoztatására. Szerencsésnek érzem magam, hogy olyan emberek vesznek körül, akik segítenek, támogatnak abban, hogy mindezt meg tudjam valósítani.

Lezárása dátuma: 2024.február 29.-e.

Szakirodalom

1. Mesterházi Zsuzsa, Szekeres Ágota (szerk.) (2021): A nehezen tanuló gyermekek iskolai nevelése 2021 *Egyetemi tankönyv a Gyógypedagógia szak Tanulásban akadályozottak pedagógiája szakirány számára, Bp.*
2. Morvay-Say Kata, Szántó Szilárd, Kókai Dávid (szerk.) (2018): A tompítás művészete-küzdőjátékok az iskolában *Tematikus összefoglalás és továbbképzési*

tananyag a küzdőjátékok és a judo oktatáshoz TESIM Magyar Diáksport Szövetség 2018

3. Adam R. Nicholls (szerk.) (2022): PSYCHOLOGY IN SPORTS COACHING – Theory and Practice

4. Illyés S. (szerk.) (2000) Gyógypedagógiai alapismeretek. Balázs A. (2000) Az autista gyermekek az óvodában és az iskolában. ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kar, Budapest 631-658.

5. Czeizel Endre, Lányiné Engelmayer Ágnes és Rátai Csaba (szerk.) (1978): Az értelmi fogyatékosok kóreredete a Budapest vizsgálat tükrében. Medicina Kiadó, Budapest.

6. Csákváry Judit és Mészáros Andrea (szerk.) (2012): Értelmi fogyatékos (intellektuális képességgal élő) gyermekek, tanulók komplex vizsgálatának diagnosztikus protokollja. Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft., Budapest 2012.

7. Csányi Tamás – Révész László (szerk.) (2015): A testnevelés tanításának didaktikai alapjai – Középpontban a tanulás. 1. kiadás. Magyar Diáksport Szövetség, Budapest

8. Dr. Radványi Katalin (szerk.) (2010.): Máské(p)p? Intellektuális fogyatékossgal élő emberek gyógypedagógusainak tankönyve

9. Ilyés Gyuláné, (szerk.) (1987): Gyógypedagógiai Pszichológia Akadémia kiadó Budapest

10. Dr. Illyés Sándor (szerk.) (2000): Gyógypedagógiai alapismeretek. ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kar, Budapest

11. Kano, Jigoro (é. n.) (1987): Kodokan judo Kodansha International Ltd

12. Gordosné Sz. A. (szerk.) (2012): Gyógyító pedagógia Lányiné Engelmayer, Á. (2012): Gyógypedagógia és terápia. In Budapest: Medicina könyvkiadó zrt. L

Webes források:

1.Adam F. (2020): Egészségnevelés Fittség Információátadás

forrás: <https://eszii.hu/efi/index.php/eletmod/mozgas/36-a-mozgas>
letöltés:2024.02.10.

2. A 2011. évi CXC törvény a nemzeti köznevelésről 4.§ 13. bekezdése
A 2011.évi CXC. törvény 4§ 25. bekezdése
A 2013.évi LXII: törvény 1.§
forrás: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100190.tv> letöltés:(2024.01.25.)
3. Pongrácz Kornélia (2013): Többségi általános iskolások sajátos nevelési igényű gyermekekkel szembeni attitűdjének vizsgálata. *Gyógypedagógiai Szemle*, 43. 3. sz. 197-207.
4. Pongrácz Kornélia (2015): Tanulók fogyatékkal élő társaikkal szembeni attitűdjének vizsgálata. *Gyógypedagógiai Szemle*, 43. 4. sz. 1-23.
5. Rosenbaum, P.L., Armstrong, R. W. és King, S.M. (1986): Children's attitudes toward disabled peers: A self-report measure. *Journal of Pediatric Psychology*, 11.4. sz. 517-530.
6. Pongrácz Kornélia (2017): Többségi tanulók fogyatékkal élő társaikkal szembeni attitűdjének vizsgálata c. disszertáció, *ELTE PPK, Neveléstudományi Doktori Iskola, Budapest*.
7. Idegen szavak szótára forrás: <https://rb.gy/m3e4p3> letöltés:(2024.01.23.)
8. Csányi Y. (2007): Integráció és inklúzió. Nemzetközi és hazai körkép In: *Girasek János (szerk.): Inkluzív nevelés – a tanulók hatékony megismerése. Kézikönyv a pedagógusképző intézmények részére*. Sulinova Közoktatás fejlesztési és Pedagógus-továbbképzési Kht., Budapest, 138-163. forrás: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/project-result-content/44e4b63a-10b7-43f2-880c-941e8c5c5ee0/IO8_attitudmerese_arsztvevogyerekcsoportokban_esapedagogusok_koreben_tanulmany.pdf letöltés:2023.12.18.
9. Dorogi László (2012) A fogyatékos személyek teljesítménysportja és annak hatása a sport különböző szinterei. forrás: http://old.semmelweis.hu/wp-content/phd/phd_live/vedes/export/dorogilaszlom.pdf Letöltés: 2024.01.16
10. Kézenfogva Alapítvány (2021): Attitűd mérése a résztvevő gyermekcsoportokban és a pedagógusok körében 108- tanulmány, *2021. Kép- Komplex érzékenyítő program megosztása és adaptálása közép-európai régióban*

forrás: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/project-result-content/44e4b63a-10b7-43f2-880c-941e8c5c5ee0/IO8_attitudmerese_arsztvevogyerekcsoportokban_esapedagogusk_koreben_tanulmany.pdf letöltés:2023.12.01.

11.Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyászati Központ forrás: <https://egeszsegvonal.gov.hu/maradj-egeszseges/mozgas.html> letöltés:2024.02.10.

12. Lexiq forrás: <https://lexiq.hu/inkluzio> letöltés:(2024.01.24.)

13.Lányiné, (2012). Gyógypedagógia pszichodiagnosztika forrás: http://www.jgypk.hu/mentorhalo/tananyag/Gyogypedagogiai%20pszichodiagnosztika/61_az_intelligencia_fogalma.html letöltés: (2024.01.29).

14. March L. (2023) A Chedoke-McMaster attitűdjei a fogyatékkal élő gyerekekkel szembeni skála hagyományos sportjátékokhoz (CATCH-TSG): kezdeti validálás 7 különböző nyelven felnőtt és fiatal populációban

forrás: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/37818419/>letöltés:(2023.12.27.)

15.Magyar Judo Szövetség (2022). forrás: <https://judo.hu/versenyszabalyzat> letöltés:(2023.12.01.)

16. Magyar Judo Szövetség forrás: <https://judo.hu/mi-a-judo> letöltés(2023.10.19)

18.Special Olympics Hungary (2022).

forrás <https://www.facebook.com/specialolympicshungary/> letöltés:(2024.01.25.)

19.Szent László Általános Művelődési Központ <https://sztlaszlo.hu/> letöltés:2024.01.19.

20.Mogyi Bajai Judo Club https://www.facebook.com/bajaijudo/?locale=hu_HU letöltés:2024.01,20.)